STATENS INKÖPSCENTRAL

2026-11-25

Förstudie

AI-lösningar och infrastruktur

Bakgrund och syfte

AI-lösningar och tillhörande infrastruktur kan idag avropas genom flera av de ramavtal som Statens inköpscentral upphandlar och förvaltar. Det saknas dock ett särskilt ramavtal inom området som möjliggör anskaffning av AI-tjänster och tillhörande produkter som en samlad lösning. Inom ramen för förstudien undersöks därför avropsberättigade myndigheters behov och marknadens förutsättningar samt möjligheterna att tillgodose dessa genom framtida upphandlingar.

Förstudien omfattar en kund- och marknadsundersökning som genomförts genom enkäter riktade till avropsberättigade myndigheter och leverantörer samt kompletterande dialoger och möten. Kartläggningen belyser bland annat myndigheternas nuvarande användning av AI, förväntade behov och utmaningar vid anskaffning och införande. Den omfattar även marknadens utbud av AI-lösningar, leveransmodeller och kommersiella förutsättningar samt möjliga former för framtida upphandlingar.

I förstudien har även frågor om informationssäkerhet, försörjningstrygghet, e-handel, tillgänglighet och hållbarhet beaktats. Dessa utgör särskilda fokusområden vid Statens inköpscentrals upphandling av statliga ramavtal och är relevanta för bedömningen av hur framtida upphandlingar inom AI-området kan utformas.

Syftet med förstudien är att kartlägga myndigheternas behov och marknadens möjligheter samt ge underlag för bedömningen av om och hur Statens inköpscentral bör genomföra framtida upphandlingar inom AI-området.

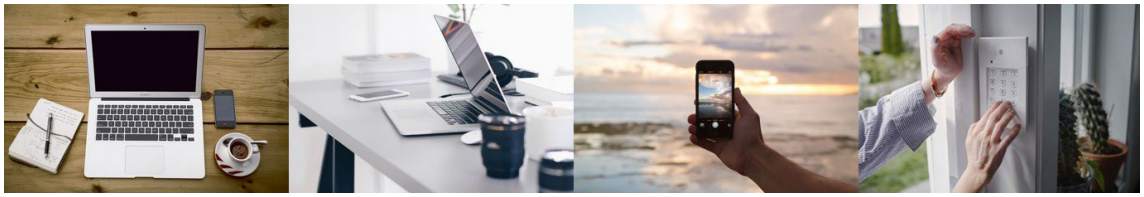

Sammanfattning av myndighetsenkät

En enkät skickades ut till totalt 722 avropsberättigade myndigheter, kommuner och regioner. Enkäten besvarades av 200 respondenter, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 27,7 procent. Utöver enkäten har information inhämtats genom dialog och möten med olika myndigheter.

De svarande myndigheternas användning av AI och hur långt de har kommit i sin AI-utveckling varierar. En stor del av de svarande befinner sig fortfarande i ett utforskande skede, medan andra har infört AI inom delar av verksamheten eller i större omfattning. De behov som identifierats för de kommande två till tre åren omfattar bland annat generella AI-assistenter, AI-funktioner i befintliga system, stöd för dokument- och informationshantering samt mer verksamhetsspecifika lösningar.

AI bedöms kunna bidra till effektivisering av såväl administrativa som mer kvalificerade arbetsuppgifter. Exempel på användningsområden som lyfts fram i kartläggningen är textbearbetning, dokumentgranskning, diarieföring, informationsanalys samt uppföljning och kontroll. Inom upphandlingsområdet finns även intresse för AI-stöd vid kravställning, framtagande av upphandlingsdokument, kvalificering och utvärdering av anbud samt avtalsuppföljning. Andra områden som lyfts fram är sekretessprövning och maskning av allmänna handlingar.

Informationssäkerhet, dataskydd och sekretess är centrala frågor som lyfts fram vid anskaffning och införande av AI. Osäkerhet kring hur information hanteras och skyddas beskrivs även som ett hinder för fortsatt utveckling. I kartläggningen framkommer särskilt behov av kontroll över var information lagras och behandlas, vilka underleverantörer som används samt om information kan komma att göras tillgänglig i tredjeland.

Ett återkommande behov är möjligheten att använda AI tillsammans med myndigheternas egna informationskällor. Det kan exempelvis handla om att analysera interna data, söka i kunskapsbanker eller utveckla lösningar anpassade till verksamhetens särskilda behov. Samtidigt efterfrågas olika alternativ för drift och informationshantering, däribland dedikerade miljöer och lokal drift. I dialogen har även behovet av säkra AI-plattformar och lösningar för hantering av sekretessbelagd eller säkerhetskänslig information lyfts fram.

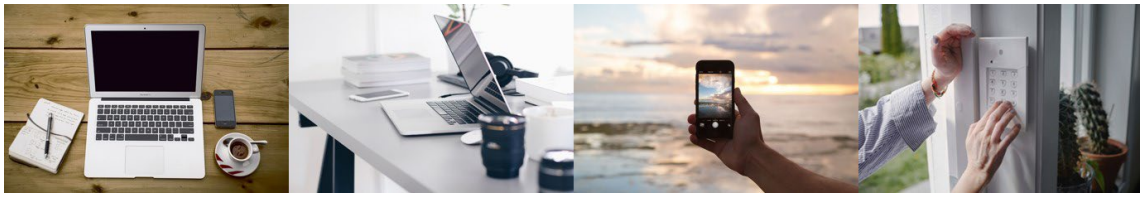

Kostnadsbilden är en annan viktig fråga. I enkätsvaren framkommer behov av tydliga och transparenta prismodeller för licenser, abonnemang och användningsbaserad förbrukning. Det finns även behov av att kunna uppskatta kostnader inför en anskaffning och följa upp den faktiska förbrukningen under avtalstiden.

Den snabba teknikutvecklingen inom AI innebär särskilda utmaningar vid kravställning och upphandling. Teknik, leverantörer och tillgängliga lösningar förändras kontinuerligt, vilket gör det svårt att förutse vilka behov och förutsättningar som kommer att gälla under hela avtalstiden. Det finns därför ett behov av flexibla anskaffningsformer som kan hantera förändringar i teknik, utbud samt möjligheten att byta modell eller leverantör utan omfattande anpassningar.

Möjligheten att testa och utvärdera AI-lösningar innan ett bredare införande lyfts fram som viktig. Genom piloter och begränsade införanden kan myndigheterna få bättre underlag för att bedöma funktionalitet, kvalitet, informationssäkerhet, integrationsmöjligheter, kostnader och verksamhetsnytta. Samtidigt beskrivs brist på kompetens, tid och ekonomiska resurser som hinder för att gå från utforskande till praktisk användning. Det finns därför behov av stöd vid såväl utvärdering och val av lösningar som vid införande och fortsatt förvaltning.

I kartläggningen framkommer även behov av gemensamma krav och avtalsvillkor för AI-lösningar. Det gäller bland annat hur data får användas, ansvarsfördelning, förändringar av modeller och funktioner, incidenthantering, revision samt möjligheter till byte av leverantör och migrering av information. Även stöd för att bedöma lösningarnas förenlighet med AI-förordningen efterfrågas.

Flera av de svarande myndigheterna ser ett värde i att Statens inköpscentral erbjuder gemensamt stöd vid anskaffning av AI. I svaren efterfrågas bland annat standardiserade krav, avtalsvillkor, utvärderingsmetoder, avropsstöd och vägledning för att omsätta verksamhetens behov i lämpliga lösningar. Kartläggningen visar även på behov av utbildning, konsultstöd och stöd vid implementering. Sådana insatser kan vara särskilt värdefulla för myndigheter som befinner sig i ett tidigt skede av sin AI-utveckling eller har begränsade möjligheter att själva upprätthålla specialistkompetens.

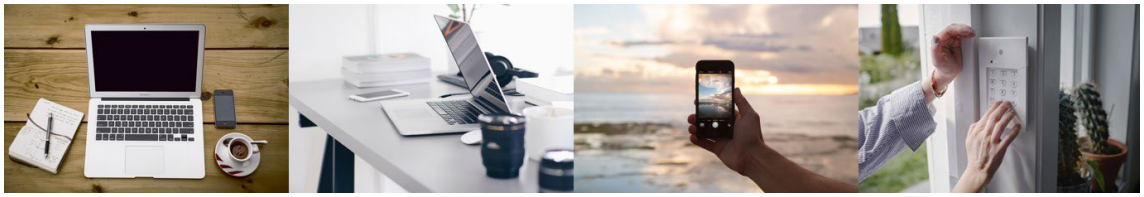

Sammanfattning av leverantörsmöten

En enkät riktad till leverantörer på AI-marknaden publicerades på avropa.se. Enkäten besvarades av 10 leverantörer och syftade till att kartlägga marknadens utbud, leveransmodeller och kommersiella förutsättningar samt inhämta synpunkter på hur framtida upphandlingar inom AI-området kan utformas. Utöver enkäten har information inhämtats genom dialog och möten med olika leverantörer.

De leverantörer som deltagit i kartläggningen erbjuder ett brett utbud av AI-lösningar och tillhörande tjänster. Erbjudandena omfattar bland annat generativ AI, språk- och textanalys, maskininlärning, AI-plattformar och beräkningsinfrastruktur. Därutöver finns konsulttjänster för rådgivning, utveckling, integration och införande samt mer specialiserade lösningar inom exempelvis översättning, riskanalys och kvalitetsgranskning. Utbudet omfattar både standardiserade tjänster och lösningar som kan anpassas efter verksamhetens särskilda behov.

AI-lösningarna tillhandahålls genom olika leverans- och driftmodeller, däribland molnbaserade tjänster, hybridlösningar och lokalt installerade lösningar. Leverantörerna beskriver möjligheter att anpassa den tekniska miljön efter kundens behov och krav på informationssäkerhet, dataskydd och kontroll över information. Det finns även erbjudanden som möjliggör drift i myndighetens egen IT-infrastruktur.

Prissättningen varierar beroende på lösningens utformning, användning och omfattning. I kartläggningen beskrivs flera olika prismodeller, bland annat licensbaserad och förbrukningsbaserad prissättning, fasta priser och kombinationer av dessa. Leverantörerna lyfter behovet av tydliga och förutsägbara kostnader, samtidigt som prismodellerna behöver kunna hantera varierande användning och förändringar i bakomliggande tillverkares priser och licensvillkor. I flera erbjudanden finns även möjligheter till budgettak, kostnadsuppföljning och kontroll över användningsbaserade kostnader.

Leverantörernas syn på hur framtida upphandlingar bör utformas varierar. Både en samlad upphandling och en uppdelning i flera delområden framförs som möjliga alternativ. Ramavtal med förnyad konkurrensutsättning, dynamiska inköpssystem (DIS) och kombinationer av dessa lyfts fram som tänkbara anskaffningsformer. En

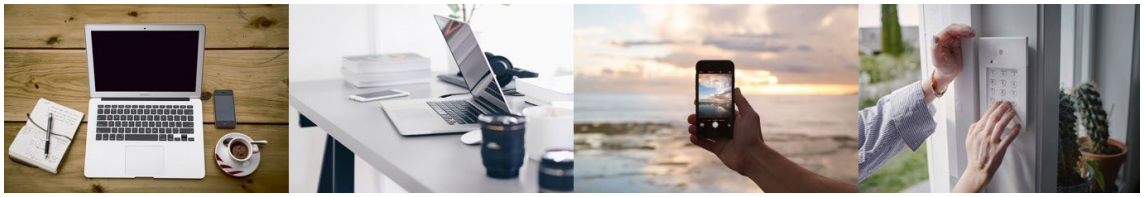

uppdelning i delområden beskrivs kunna underlätta för mindre och specialiserade leverantörer att delta, medan ett mer samlat upplägg kan förenkla anskaffningen av lösningar som omfattar flera tekniska komponenter och tjänster.

Den snabba teknikutvecklingen inom AI innebär särskilda utmaningar vid utformningen av framtida upphandlingar. Modeller, funktioner, tekniska komponenter och kommersiella villkor förändras kontinuerligt, vilket kan påverka de lösningar som erbjuds under en avtalsperiod. I dialogen framhålls därför behovet av teknikneutral kravställning och avtalsvillkor som ger utrymme för uppdateringar, vidareutveckling och förändringar av den tekniska lösningen. Samtidigt behöver avtalen ge myndigheterna möjlighet att följa upp och kontrollera att ställda krav uppfylls.

Informationssäkerhet, dataskydd och kontroll över information är viktiga delar av leverantörernas erbjudanden. I svaren beskrivs möjligheter till lagring och behandling av information inom Sverige eller EU/EES samt olika alternativ för att välja var information ska hanteras. Leverantörerna redogör även för skyddsåtgärder såsom åtkomstkontroll, separering av kundmiljöer, loggning och begränsningar av hur kundinformation får användas vid modellträning. Förutsättningarna skiljer sig dock mellan olika lösningar och driftmodeller, vilket behöver beaktas vid kravställning och utvärdering.

Möjligheterna att mäta och följa upp AI-lösningarnas kvalitet varierar beroende på teknik och användningsområde. Leverantörerna beskriver bland annat metoder för automatiserade tester, kvalitetsmätning, mänsklig granskning och hantering av avvikelser. I kartläggningen behandlas även frågor om transparens, förklarbarhet och risken för snedvridna eller diskriminerande resultat. Möjligheten till insyn och uppföljning kan påverkas av den bakomliggande modellens eller plattformens funktioner och dokumentation. Det finns därför behov av att anpassa krav på kvalitet och uppföljning efter lösningens användningsområde och tillhörande risker.

Regulatorisk efterlevnad och ansvarsfördelning är andra frågor som lyfts fram. Leverantörerna beskriver sitt arbete med att anpassa lösningar och arbetssätt till tillämpliga regelverk, däribland AI-förordningen. I kartläggningen framkommer även betydelsen av att tydliggöra olika aktörers roller och ansvar i leveranskedjan. Det kan exempelvis handla om modellutvecklare, plattformsleverantörer, återförsäljare och

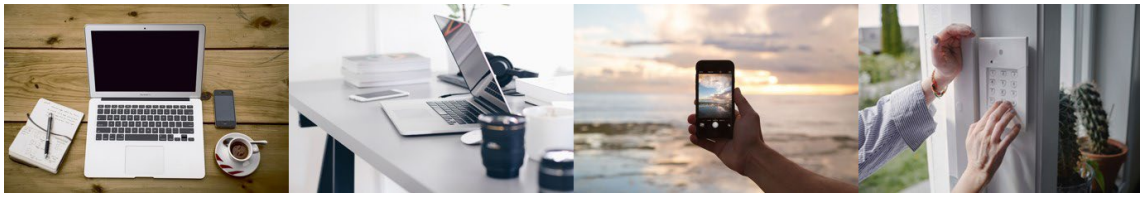

integratörer som anpassar och integrerar AI-lösningar i kundens befintliga IT-miljö. Aktörernas möjligheter att påverka lösningens funktioner och egenskaper varierar beroende på deras roll och ansvar.

Befintliga avtalsvillkor för programvara och IT-tjänster kan behöva kompletteras för att bättre hantera de särskilda förutsättningar som gäller för AI. I leverantörernas svar lyfts bland annat frågor om användning av kunddata, modellträning, immateriella rättigheter, ansvar för AI-genererade resultat samt förändringar av modeller och tjänster. Det framhålls även att avtalsvillkoren behöver beakta beroenden till bakomliggande teknikleverantörer och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan parterna.

Interoperabilitet och möjligheten att byta leverantör är andra aspekter som behandlas i kartläggningen. Leverantörerna beskriver bland annat stöd för öppna gränssnitt, standardiserade dataformat, export av information och migrering mellan olika tekniska miljöer. Även behovet av tydliga rutiner för övergång och avveckling lyfts fram, däribland hantering av kunddata, dokumentation och verksamhetskontinuitet. Dessa frågor har betydelse för myndigheternas möjligheter att vidareutveckla, förändra eller ersätta en AI-lösning under och efter avtalstiden.

Möjligheten att testa och införa AI-lösningar stegvis lyfts fram som en viktig del av anskaffningsprocessen. Leverantörerna beskriver hur piloter och begränsade införanden kan användas för att utvärdera funktionalitet, kvalitet, kostnader och verksamhetsnytta innan en lösning införs i större omfattning. I svaren beskrivs även möjligheter att anpassa lösningar efter verksamhetens behov, integrera dem med befintliga system och använda organisationens egna informationskällor. Ett stegvis införande kan därmed ge ett bättre underlag för fortsatt utveckling och framtida anskaffningar.

I kartläggningen framförs även olika förslag på hur Statens inköpscentral kan underlätta myndigheternas anskaffning av AI-lösningar. Förslagen omfattar bland annat flexibla upphandlingsformer, tydliga grundläggande krav och möjlighet att anpassa kravställningen efter olika lösningars egenskaper och risker. Även vidareutveckling av befintliga ramavtal, kompletterande avtalsvillkor, standardiserade krav och vägledning vid avrop lyfts fram. Samtidigt betonas vikten av

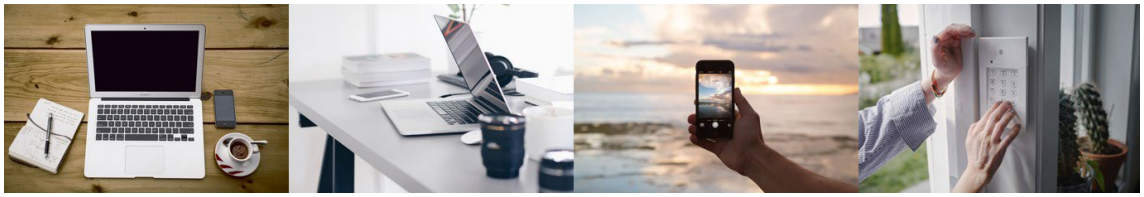

att upphandlingsstrukturen skapar förutsättningar för konkurrens och inte i onödan begränsar möjligheterna för mindre eller specialiserade leverantörer att delta.

Sammanfattning av fokusområden

De fokusområden som Kammarkollegiet tar särskild hänsyn till vid upphandling av statliga ramavtal har analyserats i dialog med myndigheter och leverantörer under förstudien, genom såväl möten som skriftliga frågor.

Hållbarhet

- Hållbarhetsaspekter behöver beaktas vid fortsatt utredning, anskaffning och användning av AI-lösningar och tillhörande infrastruktur. AI kan bidra till effektivare arbetssätt och bättre resursutnyttjande, men medför samtidigt en miljömässig och ekonomisk påverkan som behöver vägas mot den nytta som lösningen förväntas skapa.
- Ur ett miljöperspektiv är det framför allt energi- och resursanvändningen vid utveckling, träning och användning av AI-modeller samt den bakomliggande infrastrukturen som behöver beaktas. Val av modell, teknisk lösning, driftform och datacenter kan påverka bland annat energiförbrukning, klimatpåverkan och vattenanvändning. Även hårdvarans tillverkning, livslängd och möjligheter till återanvändning är relevanta delar av bedömningen.
- Hållbarhet omfattar även sociala aspekter. Införandet av AI kan förändra arbetsuppgifter, kompetensbehov, arbetsmiljö och ansvarsfördelningen mellan människa och teknik. Det är också viktigt att beakta tillgänglighet och inkludering samt risken för att AI-lösningar ger missvisande eller diskriminerande resultat.
- Även de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna behöver vägas in. Utöver kostnaden för själva AI-tjänsten kan det tillkomma kostnader för exempelvis infrastruktur, integration, kompetensutveckling, förvaltning och uppföljning. Det är därför viktigt att bedöma lösningens samlade kostnader och resursbehov i förhållande till den förväntade verksamhetsnyttan.
- I det fortsatta arbetet bör hållbarhetsaspekterna ingå i bedömningen av olika användningsområden, lösningar och leveransmodeller. Där det är relevant bör även mätbara hållbarhetskrav kunna ställas och följas upp under avtalstiden.

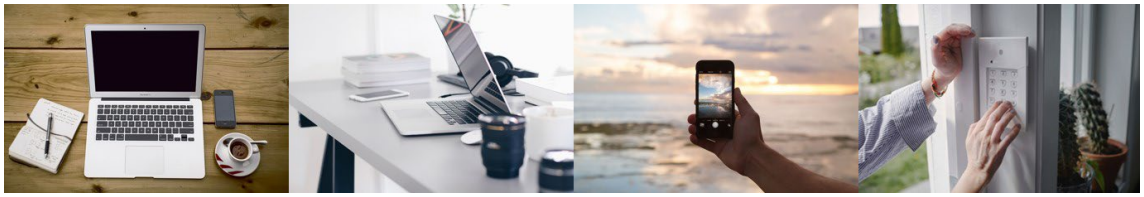

Tillgänglighet

- AI-lösningar behöver vara tillgängliga och möjliga att använda för personer med olika funktionsförmågor. Vilka krav som gäller beror bland annat på lösningens användningsområde och hur den tillhandahålls. Vid anskaffning och införande behöver därför tillämpliga krav på digital tillgänglighet beaktas.
- För AI-lösningar kan det exempelvis innebära att användargränssnitt ska kunna användas med tangentbord, skärmläsare och andra hjälpmedel. Information behöver också presenteras på ett tydligt och begripligt sätt, med hänsyn till bland annat kontrast, struktur och olika sätt att ta del av innehåll. Beroende på lösningens funktion kan även AI-genererat innehåll behöva göras tillgängligt genom exempelvis textalternativ, undertexter eller uppläsning.
- Särskild hänsyn behöver tas till att AI-funktioner inte skapar nya tillgänglighetshinder. Det kan exempelvis handla om komplicerade dialogflöden, svårförutsägbara gränssnitt eller otydliga instruktioner och svar. Tillgänglighet behöver därför beaktas både i det tekniska användargränssnittet och i hur användaren interagerar med AI-lösningen.

Informationssäkerhet

- Informationssäkerhet behöver vara en integrerad del av det fortsatta arbetet med att utreda, anskaffa och införa AI-lösningar och tillhörande infrastruktur. Vilka säkerhetskrav som behöver ställas beror bland annat på vilken information som ska behandlas, informationens skyddsvärde och verksamhetens behov av konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.
- AI-lösningar kan innebära särskilda säkerhetsrisker eftersom information ofta behandlas i flera olika tekniska komponenter och tjänster. Det kan exempelvis handla om AI-modeller, applikationer, integrationslösningar, databaser och externa leverantörstjänster. Det är därför viktigt att förstå hur information lagras, behandlas, överförs och görs tillgänglig inom och mellan dessa delar.
- En central fråga är hur verksamhetens information används och hanteras av AI-lösningen. Det behöver bland annat vara tydligt om information kan användas för modellträning eller andra ändamål, hur länge information och loggar sparas samt vilka möjligheter leverantörer och underleverantörer har att få tillgång till uppgifterna. Det behöver även finnas förutsättningar för ändamålsenlig behörighetsstyrning, autentisering, loggning, spårbarhet, incidenthantering och kontinuitet.

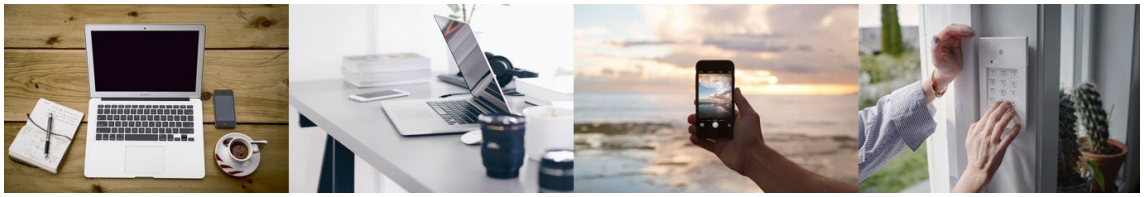

- Utöver traditionella säkerhetsrisker behöver även risker som är särskilt förknippade med AI beaktas. Det kan exempelvis handla om att information oavsiktligt röjs genom användarinmatning eller genererade svar, att instruktioner eller datakällor manipuleras eller att anslutningar till andra system möjliggör obehörig åtkomst till information. Även risken för felaktiga eller missvisande resultat och bristande kontroll över AI-lösningens funktion behöver ingå i bedömningen.
- Olika drift- och leveransmodeller innebär också skilda förutsättningar för informationssäkerhet. Det gäller bland annat kontrollen över information, den tekniska infrastrukturen, säkerhetsåtgärder och beroenden till leverantörer och underleverantörer. Bedömningen behöver därför omfatta både lösningens tekniska säkerhet och hur ansvar och kontroll fördelas mellan myndigheten och leverantören. Även tillämpliga krav inom dataskydd, sekretess, cybersäkerhet och i förekommande fall säkerhetsskydd behöver beaktas.
- Informationssäkerhet behöver inte utgöra ett generellt hinder för användning av AI, men kan vara avgörande för vilka lösningar och leveransmodeller som är lämpliga för olika användningsområden. Redan under förstudien bör därför övergripande säkerhetskrav och eventuella begränsningar identifieras. Inför anskaffning och införande behöver kraven konkretiseras genom informationsklassning och riskbedömning utifrån den aktuella verksamhetens behov och användningsområden. Resultatet bör ligga till grund för val av lösning, teknisk arkitektur och driftform samt för kravställning och uppföljning i kommande upphandlingar.

GDPR

- Personuppgifter och dataskydd behöver beaktas som en integrerad del av arbetet med att utreda, anskaffa och införa AI-lösningar. Om personuppgifter ska behandlas behöver det tidigt klarläggas vilka behandlingar som sker, för vilka ändamål och med vilken rättslig grund. De grundläggande dataskyddsprinciperna, exempelvis ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering och lagringsminimering, behöver beaktas.
- AI-lösningar kan innebära särskilda risker vid behandling av personuppgifter, eftersom sådana uppgifter kan förekomma i exempelvis användarinmatningar, datakällor, loggar och genererade svar samt behandlas i flera olika tekniska komponenter och tjänster. Det behöver därför vara tydligt vilka personuppgifter

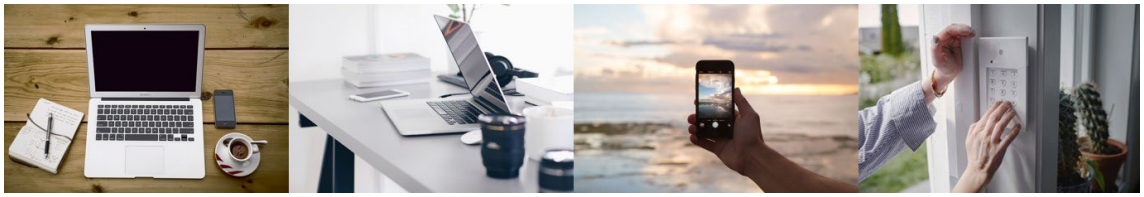

som behandlas, hur och var behandlingen sker, hur länge uppgifterna sparas och vilka aktörer som får tillgång till dem.

- En central fråga är för vilka ändamål och på vilka villkor leverantörer och underleverantörer får behandla personuppgifter, inklusive om personuppgifter får användas för träning, utveckling eller förbättring av AI-modeller. Parternas roller och ansvar för personuppgiftsbehandlingen behöver fastställas, liksom villkoren för eventuella överföringar av personuppgifter till tredjeland. Vidare behöver det säkerställas att registrerades rättigheter kan tillgodoses och att behandling som kan medföra särskilda risker, exempelvis behandling av särskilda kategorier av personuppgifter, profilering eller automatiserat individuellt beslutsfattande, hanteras på ett ändamålsenligt sätt.
- Krav på personuppgiftsbehandling och dataskydd behöver inte utgöra ett generellt hinder för användning av AI, men kan påverka vilka användningsområden, lösningar och leveransmodeller som är lämpliga. Redan under förstudien bör därför behov, risker och eventuella begränsningar identifieras. Om behandlingen sannolikt medför hög risk för enskildas rättigheter och friheter behöver en konsekvensbedömning avseende dataskydd genomföras. Resultatet bör ligga till grund för val av lösning samt kravställning, avtal och uppföljning.

Försörjningstrygghet

- Vid anskaffning av AI-lösningar och tillhörande infrastruktur behöver beroenden till leverantörer, tekniska plattformar, AI-modeller, molntjänster och underleverantörer beaktas. Sådana beroenden kan påverka myndigheternas möjligheter att långsiktigt använda, förvalta och ha kontroll över sina lösningar.
- För verksamhetskritiska användningsområden är det särskilt viktigt att säkerställa kontinuitet och beakta risker i leverantörskedjan. Även möjligheten att vid behov byta leverantör, AI-modell eller teknisk plattform behöver vägas in. Dessa frågor bör därför ingå i bedömningen av olika lösningar och leveransmodeller samt beaktas vid framtida kravställning och upphandling.

E-handel

Leverantörer som tecknar statliga ramavtal med Kammarkollegiet ska medverka till att avropsberättigade myndigheter kan tillämpa e-handel i enlighet med gällande regelverk och statliga riktlinjer. E-handel omfattar den del av inköpsprocessen som följer efter att ett ramavtal eller kontrakt har tecknats.

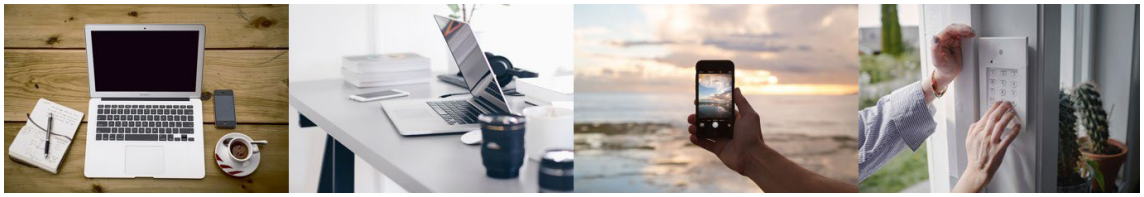

- Hur e-handeln behöver utformas beror på vilka varor och tjänster som ska anskaffas och hur avropen genomförs. Det är därför viktigt att redan i förstudien beakta vilka förutsättningar som behöver finnas för att myndigheterna ska kunna hantera sina inköp elektroniskt.
- Inom det aktuella ramavtalsområdet behöver möjligheten till e-handel säkerställas genom relevanta bestämmelser i de allmänna villkoren och vid behov kompletterande krav i kravkatalogen. Vilka krav som ska ställas och hur de ska utformas beror till stor del på vilken eller vilka avropsmodeller som väljs.

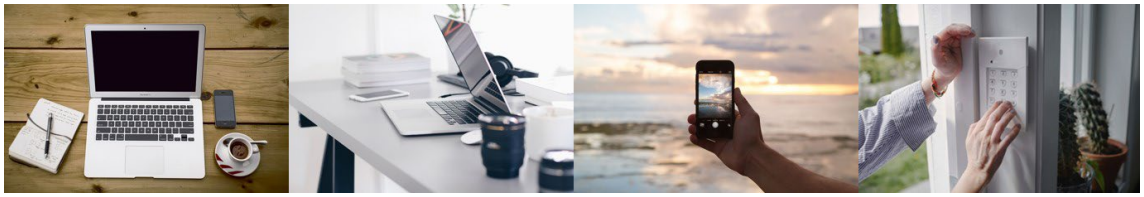

Slutsatser och rekommendationer

Utifrån genomförd kartläggning av myndigheternas behov, leverantörernas erbjudanden och de dialoger som förts har följande områden identifierats som relevanta att beakta i det fortsatta arbetet:

- Fastställa lämpliga anskaffningsformer, exempelvis ramavtal, dynamiska inköpssystem (DIS) eller kombinationer av dessa, för att kunna möta varierande behov och den snabba teknikutvecklingen inom AI.
- Överväga en uppdelning i olika delområden för att tillgodose behov av både generella och specialiserade AI-lösningar samt skapa förutsättningar för mindre och specialiserade leverantörer att delta.
- Utforma krav och avtalsvillkor som möjliggör teknisk utveckling, uppdateringar och förändringar av AI-modeller och tjänster under avtalstiden, samtidigt som myndigheternas behov av kontroll och uppföljning säkerställs.
- Identifiera grundläggande säkerhetskrav och möjliggöra anpassad kravställning utifrån informationens skyddsvärde och verksamhetens behov. Särskild hänsyn bör tas till informationshantering, datalokalitet, underleverantörer och olika driftmodeller.
- Formulera gemensamma krav, avtalsvillkor och stöd för bland annat dataanvändning, modellträning, ansvarsfördelning, regulatorisk efterlevnad, incidenthantering och uppföljning.
- Beakta möjligheten att integrera AI-lösningar med befintliga system och informationskällor samt säkerställa förutsättningar för export av information, migrering och byte av leverantör eller teknisk lösning.
- Utreda hur olika prismodeller kan hanteras inom framtida upphandlingar och vilka krav som behövs för att möjliggöra transparent prissättning, kostnadsuppföljning och förutsägbara kostnader.
- Överväga möjligheter att testa och utvärdera AI-lösningar i begränsad omfattning innan ett bredare införande, med fokus på funktion, kvalitet, informationssäkerhet, kostnader och verksamhetsnytta.
- Utforma och utveckla gemensamma kravkataloger, utvärderingsmetoder, avtalsmallar och vägledning som kan underlätta myndigheternas anskaffning och införande av AI-lösningar.
- Beakta miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter samt tillämpliga krav på digital tillgänglighet vid utformningen av framtida upphandlingar.

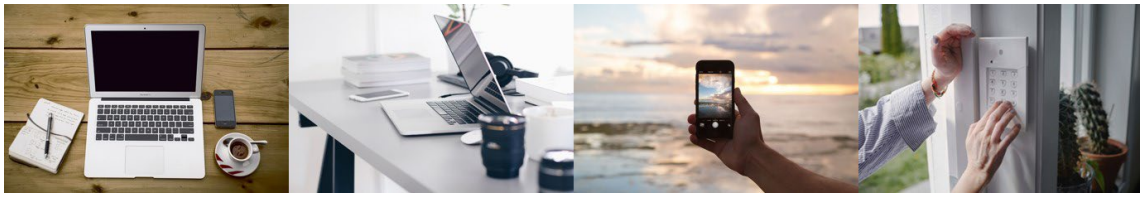

- Beakta beroenden till leverantörer, AI-modeller, tekniska plattformar och underleverantörer samt möjligheterna att säkerställa kontinuitet och långsiktig tillgång till verksamhetskritiska lösningar.

Val av upphandlingsmodell

AI-marknadens snabba tekniska utveckling och förändrade leverantörsstruktur talar för att ett dynamiskt inköpssystem (DIS) kan vara en ändamålsenlig upphandlingsmodell för AI-lösningar och tillhörande tjänster.

Ett DIS möjliggör löpande anslutning av nya leverantörer och ger därmed förutsättningar att tillvarata innovation, främja konkurrens och underlätta deltagande för små och medelstora företag. Modellen ger också möjlighet att anpassa kravställningen till den enskilda upphandlande organisationens behov och till förändringar i teknik, regelverk och säkerhetskrav.

Samtidigt medför DIS särskilda utmaningar. Den löpande kvalificeringen av leverantörer kan innebära ökad administration, medan upphandlingar inom systemet ställer krav på beställarnas förmåga att formulera, utvärdera och följa upp ändamålsenliga krav. Detta är särskilt relevant inom AI-området, där informationssäkerhet, dataskydd, AI-styrning och teknisk kvalitetssäkring ofta behöver bedömas utifrån den aktuella användningen.

Traditionella ramavtal kan ha fördelar när det finns behov av standardiserade avtalsvillkor, förutsägbara prismodeller och långsiktiga leverantörsåtaganden. Detta kan vara särskilt relevant för omfattande AI-infrastruktur, driftstjänster och lösningar med höga krav på tillgänglighet och kontinuitet.

En samlad bedömning talar därför för att DIS särskilt bör övervägas för AI-lösningar och AI-relaterade specialisttjänster, medan valet av upphandlingsmodell för AI-infrastruktur behöver analyseras närmare utifrån marknadens förutsättningar, leveransernas komplexitet och de upphandlande organisationernas behov.

Det kan även finnas skäl att överväga en kombination av DIS och ramavtal inom olika delar av anskaffningsområdet. En sådan lösning bör föregås av en analys av konkurrenseffekter, administrativa kostnader, säkerhetskrav och överlappningar med befintliga statliga ramavtal.

